

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

YILDIZ VE TAŞ (No:1) - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no: 77641/01)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

19 Aralık 2006

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2. maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup şekli bazı düzeltmelere tabi tutulabilir.

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan ve 77641/01 başvuru no'lu davanın nedeni bu ülke vatandaşı olan Mehmet Emin Yıldız ve Erdal Taş'ın (başvuranlar) 22 Kasım 2001 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış oldukları başvurusudur.

Başvuranlar, AİHM önünde İstanbul Barosu avukatlarından Ö. Kılıç ve A. Üstün tarafından temsil edilmektedirler.

OLAYLAR

Başvuranlar sırasıyla 1951 ve 1974 doğumludur ve Wiesbaden (Almanya) ve Frauenfeld'de (İsviçre) ikamet etmektedirler.

2000'de Yeni Gündem gazetesi, 5 Ocak 2001 tarihinde « *İmralı, F tipinden beter* » başlıklı bir makale ve PKK lideri Abdullah Öcalan ile İmralı Ada'sındaki tutukluluk koşulları üzerine yapılan bir röportaj yayınlamıştır.

İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) Cumhuriyet Savcısı, 10 Ocak 2001 tarihinde, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 6 §§ 2. ve 4. maddelerine dayalı olarak başvuranları bir terör örgütü yöneticisinin beyanlarını yayınlamakla suçlamıştır.

Üç sivil hakimden oluşan DGM 11 Nisan 2001 tarihinde, başvuranlar tarafından basın özgürlüğüne dayandırılan gerekçeleri reddederek başvuranları genel yayın yönetmeni sıfatlarına istinaden sırasıyla 1.632.375.000 TL. [yaklaşık 1.440 Euro] ve 816.187.500 TL. [yaklaşık 720 Euro] para cezasına çarptırmıştır. DGM, bir terör örgütü yöneticisinin beyanlarının yayımlanmış olması nedeniyle 3713 sayılı kanunun 6 §§ 2 ve 4. maddeleri bakımından suç teşkil eden unsurların oluştuğu değerlendirmesinde bulunmuştur.

12 Haziran 2001 tarihinde Yargıtay, Başsavcı'nın başvuranlara tebliğ edilmeyen mütalaasını gözönünde bulundurarak kararı onamış ve başvuranların temyiz talebini geri çevirmiştir.

Başvuranlar sırasıyla Almanya ve İsviçre'ye gittiklerinden haklarında hükmedilen cezalar infaz edilmemiştir.

HUKUK AÇISINDAN

Başvuranlar, sözkonusu tartışmalı mahkumiyet kararının ifade özgürlüğünün ihlaline yol açmasından ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın mütalaasının kendilerine tebliğ edilmemesinden şikayetçi olmakta ve bu bağlamda AİHS'nin 6. ve 10. maddelerini öne sürmektedirler.

I. KABULEDİLEBİLİRLİK ÜZERİNE

Hükümet üç bakımdan kabuledilemezlik itirazında bulunmaktadır.

1. Başvuranların mağdur sıfatının bulunmaması

Hükümet'e göre, iç hukuktaki hükümler uyarınca sözkonusu gazetenin sahibi ve yazı işleri sorumluluğunu üstlenecek nitelikleri haiz olmadıklarından başvuranların AİHS ile güvence

altına alınan haklarının ihlali sonucunda mağdur oldukları iddiasında bulunmaları mümkün değildir.

AİHM, AİHS'nin gereklerinden birin yerine getirilmemesi, tartışmalı bir ihmalin yahut eylemin varlığı durumunda zarar meydana gelmemesi halinde dahi bu durumdan doğrudan etkilenen kişinin mağdur olarak tanımlandığı şeklindeki yerleşik içtihadını hatırlatır (Bkz. *Brumarescu-Romanya* kararı, no: 28342/95). AİHS'nin 34. maddesine göre bir başvuran ancak tartışmalı bir eylem ya da ihmalden doğrudan etkilenmişse «mağdur» olduğu iddiasında bulunabilir. Başvuranın sözkonusu eylem ya da ihmalin sonuçlarından doğrudan etkilenmiş olması yahut doğrudan etkilenme riskinin bulunması gerekir (Bkz. *Otto-Preminger-Institut-Avusturya* kararı, 20 Eylül 1994, *Norris-İrlanda*, 26 Ekim 1988 tarihli karar ve *Monnat-İsviçre*, no: 73604/01).

Mevcut davada AİHM, DGM'nin iç hukukta yer alan hükümlere uygun olarak sözkonusu görevin gerektirdiği nitelikleri yerine getirip getirmediğini doğrulamaksızın başvuruları gazetenin sahibi ve yazı işleri sorumlusu sıfatıyla mahkum ettiği saptamasını yapmaktadır. Kaldı ki başvuruların bu mahkumiyet kararından doğrudan etkilendiğine itiraz edilmemektedir. Bu durumda Hükümetin bu yöndeki itirazının reddedilmesi gerekir.

2. İçhukuk yollarının tüketilmesi ve altı ay kuralı

Hükümet, başvuruların içhukuk yollarını tüketmediklerini ve başvurularını nihai içhukuk kararının verilmesini takip eden ilk altı ay içinde yapmadıklarını savunmaktadır.

Hükümet, AİHM'yi AİHS'nin 35§1 maddesinde öngörülen altı ay kuralına riayet edilmediği gerekçesiyle başvuruyu reddetmeye davet etmektedir. Hükümet, başvuru formunun AİHM'ye 14 Ocak 2002 tarihinde gönderildiğini ve sonuç olarak AİHS'nin 34. maddesi uyarınca başvurunun 9 Temmuz 2001 tarihli nihai iç hukuk kararından sonra altı ay içinde sunulmadığını savunmaktadır.

AİHM, başvuruların 12 Haziran 2001 tarihli Yargıtay kararının ardından 22 Kasım 2001 tarihinde başvurularını sunduklarını kaydetmektedir. Bu nedenle Hükümet'in itirazının reddedilmesi gerekmektedir.

AİHM, başvurunun bu bölümünün AİHS'nin 35 § 3. maddesi uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olarak ilan edilemeyeceği tespitinde bulunmaktadır. Başvurunun kabuledilemezliğine ilişkin hiçbir gerekçe bulunmamaktadır. Bu durumda başvuru kabuledilmelidir.

II. AİHS'NİN 10. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

AİHS'nin 10. maddesine atıfta bulunan başvurular haklarında verilen mahkumiyet kararının, ifade özgürlüğüne yönelik bir ihlal oluşturduğunu ileri sürmektedir.

Başvuranlar, gazetenin sahibi ve yazı işleri sorumlusu olarak suç unsuru oluşturan makaleyi güncel olaylar hakkında kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla yayınladıklarını ve halkın, yalnızca Devletin resmi yetkililerinin onayıyla aktarılan bilgilerle ve/veya Devletin kamuoyu için uygun ve yeterli addettiği haberlerle sınırlı kalmaması gerektiğini öne sürmektedirler. Burada demokratik bir toplumun temel ilkelerinden biri söz konusudur. Yasalara uygun bir biçimde yayımlanan bir gazetenin sahibi ve yazı işleri sorumlusu olarak ilgililer yayınladıkları makalelerden sorumlu tutulmamalıdır.

Hükümet, ulusal mahkemelerin başvuruları bir terör örgütü yöneticisinin açıklamalarını yayınlamış olmaları sebebiyle mahkum ettiğini ifade etmektedir. Bu mahkumiyet, ulusal güvenliğin ve kamu emniyetinin sağlanması, toprak bütünlüğünün korunması gibi durumlarda bu türden önlemleri almaya cevaz veren AİHS'nin 10. maddesinin ikinci paragrafına uygundur.

AİHM'nin bu yöndeki yerleşik içtihadına göndermede bulunan Hükümet, PKK liderinin yaptığı bazı açıklamaların bölgede olumsuz etkilere yol açarak halkın kışkırtılmasına neden olabileceğini hatırlatmaktadır.

Hükümet'e göre sökonusu müdahalenin amacı AİHS ile güvence altına alınan ilkelere karşı sergilenen tehlikeli yaklaşımın önünü kesmektir.

Hükümet, başvurular hakkında hükmedilen cezaların gerekli ve gözetilen amaç ile orantılı olduğunu savunmaktadır.

AİHM, sözkonusu mahkumiyet kararının AİHS'nin 10 § 1. maddesi ile güvence altına alınan başvuruların ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale teşkil ettiği hususunda taraflar arasında bir ihtilaf bulunmadığını not etmektedir. Yapılan müdahalenin AİHS'nin 10 § 2. maddesi anlamında kamu düzeninin, ulusal güvenliğin ve toprak bütünlüğünün korunması gibi birçok meşru amaca matuf olduğu hususuna itiraz edilmemektedir (Bkz. *Yağmurdereli-Türkiye* kararı, no: 29590/96, 4 Haziran 2002). AİHM bu hususu dikkate almaktadır. Bununla birlikte müdahalenin «demokratik bir toplumda gerekli» olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir

AİHM, daha önce de mevcut davadaki sorunlara benzer sorunları incelediğini ve AİHS'nin 10. maddesinin ihlal edilmiş olduğuna hükmettiğini anımsatır (Bkz. özellikle *Ceylan-Türkiye* kararı, no: 23556/94, § 38, AİHM 1999-IV, *Öztürk-Türkiye* kararı, no: 22479/93, § 74, AİHM 1999-VI, *İbrahim Aksoy* kararı § 80, *Karkın-Türkiye* kararı, no: 43928/98, § 39, 23 Eylül 2003 ve *Kızılyaprak-Türkiye* kararı, no: 27528/95, § 43, 2 Ekim 2003).

AİHM, mevcut başvuruyu mahkemenin yerleşik içtihadı ışığında incelemiş ve Hükümetin davanın farklı sonuçlandırılmasını sağlayacak herhangi bir tespit ya da delil sunmadığı hükmüne varmıştır. AİHM, makalede yer alan ifadeler ve konuşmanın yapıldığı ortama özellikle dikkat etmiş, bu doğrultuda terörle mücadeleyle bağlı özel zorlukları dikkate almıştır. (Bkz. özellikle sözü edilen *İbrahim Aksoy* kararı, § 60 ve *Incal-Türkiye* kararı, 9 Haziran 1998, 1998-IV, s. 1568, § 58).

Başvuranların 2000'de *Yeni Gündem* gazetesinin sahibi ve yazı işleri sorumlusu olarak mahkum edilmesine yol açan sözkonusu makale, PKK lideri Abdullah Öcalan'ın tutukluluk koşullarına ve Türk Ordusu'nun Kuzey Irak'a yönelik yapacağı olası bir müdahalenin doğuracağı sonuçlara ilişkin yaptığı açıklamaların bir özetinden ibaretti.

AİHM, DGM'nin sözkonusu makalenin bir terör örgütü yöneticisinin beyanlarını içermesi nedeniyle, yukarıda anılan düzenlemelerde tanımlanan suç teşkil eden unsurların oluştuğuna hükmetmekle yetindiğini hatırlatmaktadır. Buna karşın AİHM iç hukuk mercilerinin vermiş oldukları kararlardaki gerekçelerin başvuruların ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahaleyi meşru kılmaya yetmediğine itibar etmiştir. (Bkz. *mutatis mutandis*, *Sürek-Türkiye* (no:4) kararı, no: 24762/94, § 58, 8 Temmuz 1999). AİHM özellikle, yasadışı bir örgütün üyelerinden birinin bir gazeteye beyanat ya da söyleşi vermesinin o gazetenin ifade özgürlüğüne müdahale edilmesini haklı çıkarmadığını hatırlatmaktadır (Bkz. *Özgür Gündem-*

Türkiye kararı, no: 23144/93). Olgusal bir içeriği bulunan bahse konu haberde yer alan ifadeler ne şiddet kullanımına ya da silahlı direnişe, ne de ayaklanmaya veya kine teşvik etmektedir. AİHM nezdinde dikkate alınacak esas unsur budur (Bkz. *a contrario*, *Sürek-Türkiye* kararı (no:1), no: 26682/95, § 62, AİHM 1999-IV, ve *Gerger-Türkiye* kararı, no: 24919/94, § 50, 8 Temmuz 1999).

Bu bağlamda AİHM, ifade özgürlüğünün yasadışı örgüt üyelerinin beyanlarının yanı sıra şiddet içeren fikirlerin sözcülüğünü yapma hakkını tanımadığının altını çizmektedir (Bkz. *a contrario*, *Sürek-Türkiye* (no:3) kararı, 8 Temmuz 1999).

Yapılan müdahalenin orantılılığının belirlenmesi bakımından verilen cezanın niteliğinin ve ağırlığının da dikkate alınması gerekmektedir. Bu doğrultuda AİHM, DGM'nin başvuranların sırasıyla yaklaşık 1.440 ve 720 Euro para cezasına çarptırılmasına karar verdiğini vurgulamaktadır.

Sonuç itibarıyla AİHM, başvuranların mahkumiyetinin öngörülen amaçlarla orantısız olduğu ve «demokratik bir toplumda gerekli» olmadığı sonucuna varmaktadır. Bu nedenle AİHS'nin 10. maddesi ihlal edilmiştir.

III. AİHS'NİN 6 § 1. MADDESİ'NİN İHLALİ İDDİASI HAKKINDA

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın mütalaasının kendilerine tebliğ edilmemesinden şikayetçi olan başvuranlar AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edildiğini iddia etmektedirler.

AİHM, başvuranların şikayetine benzer bir şikayeti daha önce incelediğini ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın mütalaasının tebliğ edilmemesinin, görüşlerin niteliği ve yargılanabilir bir kişinin bu görüşlere yazılı olarak cevap verme imkanının bulunmadığı gözönüne alındığında AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edildiği sonucuna vardığını kaydetmektedir (Bkz. *Göç* kararı, § 55, ve *Abdullah Aydın-Türkiye* kararı, (no2), no: 63739/00, § 30, 10 Kasım 2005).

AİHM, mevcut başvuruyu incelemiş ve Hükümetin davanın seyrini farklı sonuçlandıracak herhangi bir tespit ya da delil sunmadığı kanaatine varmıştır.

Bu nedenle, AİHS'nin 6 § 1. maddesi bu açıdan ihlal edilmiştir.

IV. AİHS'NİN 41. MADDESİ'NİN UYGULANMASI

A. Tazminat

Başvuranların herbiri 2.000 Euro tutarında maddi zarara uğradığını ileri sürmektedir. Başvuranlara göre haklarında verilen bu ve bunun benzeri birçok mahkumiyet kararı nedeniyle mali durumları bozulmuştur. Verilen para cezalarını ödeyebilecek durumda olmamaları nedeniyle yaşadıkları baskı sonucunda yurtdışına çıkmak zorunda kalmışlardır. Başvuranların herbiri ayrıca 5 000 Euro manevi tazminat talebinde bulunmaktadır.

Hükümet bu miktarlara karşı çıkmaktadır.

Maddi tazminat ile ilgili olarak AİHM, mahkemeye sunulan delillerin AİHS'nin 10. maddesinin ihlali sonucunda bir zararın oluştuğunu kanıtlamaya yetmediğine itibar etmekte, bu nedenle bu talebi reddetmektedir (aynı yönde bkz. *Karakoç ve diğerleri-Türkiye*, no: 27692/95, 28138/95 ve 28498/95). Buna karşın, AİHM başvuruların her birine 2.000 Euro manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

B. Masraf ve harcamalar

Başvuranlar ulusal mahkemeler ve AİHM nezdinde yapmış oldukları masraf ve harcamalar için 2.160 Euro talep etmektedirler.

Hükümet bu miktara itiraz etmektedir.

Mahkemenin bu yöndeki yerleşik içtihadı gözönünde bulundurulduğunda AİHM masraf ve harcamaları için başvurulara topluca 1.000 Euro ödenmesini kararlaştırmıştır.

C. Gecikme faizi

Gecikme faizi olarak, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına 3 puanlık bir artış eklenecektir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun geri kalan kısmının *kabuledilebilir olduğuna*;
2. AİHS'nin 10. maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. AİHS'nin 6 § 1. maddesinin *ihlal edildiğine*;
4. a) AİHS'nin 44 § 2. maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Y.T.L.'ye çevrilmek üzere Savunmacı Devletin:
 - i. manevi zarar için başvuruların her birine 2.000 (iki bin) Euro *ödemesine*;
 - ii. masraf ve harcamaları için başvurulara topluca 1.000 (bin) Euro *ödemesine*;
 - iii. belirtilen miktarların yansıtılabilecek her türlü vergiden *muaf tutulmasına*;
- b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapıldığı tarihe kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz *uygulanmasına*;
5. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğünün 77 §§ 2. ve 3. maddesine uygun olarak 19 Aralık 2006 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.

